

Seletuskiri haridus- ja teadusministri 29. detsembri 2023. a käskkirja nr 369 „Toetuse andmise tingimuste kehtestamine tegevuse „IT akadeemia ja inseneriakadeemia arendamine kutse-, üld- ja huvihariduses“ elluviimiseks“ muutmise eelnõu juurde

1. Sissejuhatus ja eesmärk

Käskkiri kehtestatakse perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika rakendamise seaduse § 10 lõigete 2 ja 4 (edaspidi ÜSS2021_2027) alusel.

Tegevuse „IT akadeemia ja inseneriakadeemia arendamine kutse-, üld- ja huvihariduses“ eesmärk on suurendada inseneeria ning info ja kommunikatsioonitehnoloogia valdkondades vajalike teadmiste ja oskustega kutseõppe lõpetajate arvu ning suurendada inseneeria valdkonna populaarsust.

Inseneriakadeemia juhtnõukogu, Eesti Metsa- ja Puidustööstuse liit ning tegevuste elluviija Haridus- ja Nooreamet on teinud ettepanekud toetuse andmise tingimuste täiendamiseks, lähtudes senisest toetuse tingimuste rakendamispraktikast.

Käesolev muudatus on tingitud vajadusest kaasata tegevusse uus partner, laiendada tegevuste ulatust täiendavatele õppekavarühmadele ning ajakohastada koolide nimed seoses koolivõrgu ümberkorraldamisega. Tegevuste ulatuse laiendamine võimaldab panustada suurema hulga vajalike oskuste ja teadmistega lõpetajate kujunemisse, mis omakorda suurendab tegevuse mõju. Seda vaatamata kavandatud väiksema hulga partneritega. Õigusselguse tagamiseks kehtestatakse ministri käskkiri ja selle lisa uue terviktekstina.

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Haridus- ja Teadusministeeriumi kesk- ja kutsehariduse osakonna projektijuht Anne Raam (anne.raam@hm.ee).

Eelnõu ja seletuskirja kooskõla ühtekuuluvuspoliitika rakenduskava ja Euroopa Sotsiaalfondi reeglistikuga on kontrollinud strateegia- ja finantsosakonna välisvahendite juht Inge Oopkaup (inge.oopkaup@hm.ee), strateegia- ja finantsosakonna välisvahendite nõunik Ragne Hoff (ragne.hoff@hm.ee) ja strateegia- ja finantsosakonna nõunik Meelis Aunap (meelis.aunap@hm.ee).

Eelnõu ja seletuskirja juriidilist kvaliteeti on kontrollinud õigusosakonna õigusnõunik Kadi Mölder (kadi.molder@hm.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Punkti 1.7.1 kolmandas viites täiendatakse kutseõppe inseneeria valdkonna prioriteetsete õppekavarühmade loetelu, lisades õppekavarühmast „Mootorliikurid, laevandus- ja lennundustehnika“ õppekavad „Väikelaevade ehitustehnoloogia“ ja „Mehitamata sõidukite tehnoloogia“ ja õppekavarühmast „Materjalide töötlemine (klaas, paber, plast, puit)“ õppekava „Puittoodete tehnoloogia (masintöötlemise suund)“.

Õppekavade lisamine inseneeriavaldkonna prioriteetsete õppekavarühmade loetellu on põhjendatud, kuna need on tugevalt seotud inseneeria, automatiseerimise, digitaliseerimise ja kaasaegsete tootmistehnoloogiatega ning vastavad OSKA prognoosides tuvastatud tööjõu- ja

oskuste vajadustele transpordi-, merendus-, lennundus- ja puidutööstussektoris. **Täiendus lähtub tööandjate ootustest ja inseneriakadeemia juhtnõukogu ettepanekutest.**

Transpordi-, lennundus- ja merendussektoris kasvab vajadus tehnoloogiliselt pädevate spetsialistide ja oskustöötajate järele. OSKA transpordivaldkonna uuringu kohaselt mõjutavad valdkonna arengut järjest enam digitaliseerimine, automatiseerimine, kaugjuhtimine ning alternatiivsete kütuste kasutuselevõtt, mis suurendab vajadust kaasaegsete tehniliste oskuste järele. Eraldi on OSKA toonud esile vajaduse valmistada ette merendussektoris laevamehaanikuid ja -elektrikuid ning lennundussektoris uusi tehnoloogilisi pädevusi omavaid töötajaid.

OSKA transpordivaldkonna uuringu kohaselt mõjutavad valdkonna arengut üha enam digitaliseerimine, automatiseerimine, kaugjuhtimine ning alternatiivsete kütuste kasutuselevõtt, mis eeldab järjest kaasaegsamaid tehnilisi teadmisi ja oskusi. Samuti on OSKA toonud esile vajaduse valmistada ette merendussektoris laevamehaanikuid ja -elektrikuid ning lennundussektoris uusi tehnoloogilisi pädevusi omavaid töötajaid. Tööjõuvajadus valdkonnas on kasvav ning vastab ka OSKA uuringutes välja toodud trendidele masina-, metalli- ja elektroonikatööstuses ning muude transpordivahendite tootmises. Riigikantselei eestvedamisel koostatud „Eesti mehitamata sõidukite sektori arengu lähtealused ja teekaart 2026 – 2030“ rõhutab mehitamata sõidukite tehnoloogiakompetentsi arendamise ja haridussüsteemi suutlikkuse olulisust vastavate spetsialistide ettevalmistamisel.

Eriti on kasvamas vajadus inseneride, mehhatroonikute, tehnikute ning kõrgema kvalifikatsiooniga oskustöötajate järele. Samuti on sektoris märgatav pidev asendusvajadus, mis tuleneb tööjõu vananemisest ja suurenenud konkurentsist kvalifitseeritud tööjõu pärast.

Tegevuse sihtrühma laiendatakse õppekavarühma „Materjalide töötlemine (klaas, paber, plast, puit)“ õppekavale „Puittoodete tehnoloogia“ (masintöötlemise suund), sest puidutööstus on Eesti üks olulisemaid töötleva tööstuse harusid ning valdkonna areng sõltub üha enam automatiseeritud tootmislahenduste ja digitehnoloogiate rakendamisest. OSKA metsanduse ja puidutööstuse uuringu kohaselt mõjutavad valdkonna tulevikku eeskätt tehnoloogia areng, digitaliseerimine, automatiseerimine ja innovatsioon ning kasvab vajadus kõrgema tehnoloogilise võimekusega töötajate järele.

Puittoodete tehnoloogia (masintöötlemise suunal) omandavad õppijad teadmised CNC-puidutöötlemiskeskuste programmeerimisest, seadistamisest ja kasutamisest, tööjooniste tõlgendamisest ning tootmisprotsesside kvaliteedikontrollist. Tegemist on tehnoloogiamahuka õppesuunaga, mille käigus kujundatakse inseneeria-, digitaliseerimis- ja tootmistehnoloogilisi pädevusi, mistõttu on põhjendatud selle käsitlemine inseneeria valdkonna osana.

OSKA prognoosi kohaselt jääb metsanduse ja puidutööstuse valdkond ka järgmisel kümnendil oluliseks tööandjaks. Valdkonna kasvupotentsiaal on seotud eelkõige kõrgemat lisandväärtust loovate tegevustega, sealhulgas puidu töötlemise ja väärimisega, mis eeldavad kaasaegsete tootmistehnoloogiate kasutamise oskust ning vastavat tehnilist pädevust.

Punktis 3.2 parandatakse TATi tulemus- ja väljundnäitajaid selgitavas teabes ISCED taseme viidet, asendades ISCED tasemevahemiku 4-7 tasemevahemikuga 3-7, sest kutseharidus vastab ICED tasemele 3. Tegemist on käskkirja algsel koostamisel teksti sattunud tehnilise veaga.

Punktis 5.2

1. Alates 01.01.2027 on **tegevuse 2.2 partneriks Võrumaa Haridus- ja Tehnoloogiakeskus (EWERS)**, kelle kaasamine on vajalik tegevuse regionaalse kaetuse tagamiseks ning

inseneeria valdkonna õppe arendamise tugevdamiseks. Arvestades piirkonna majandusstruktuuri, tööjõu- ja oskusvajadusi ning kasvavat asendusvajadust, on EWERSi roll piirkonnas strateegilise tähtsusega ja regionaalpoliitiliselt oluline. Kooli partneriks nimetamise ettepaneku on teinud Inseneriakadeemia juhtnõukogu ja elluviija. Ehkki EWERS ei ole veel Inseneriakadeemia partnerkool, on kool aktiivselt panustanud Inseneriakadeemia eesmärkide saavutamisse. Kool on osalenud rakendusliku keskhariiduse õppekavade väljatöötamise töörühmades, piirkondlike inseneeriapäevade tegevustes ning õpilased Eesti Maaülikooli ja Tallina Tehnikakõrgkooli algatustes, mis toetavad õpingute jätkamist kõrgkoolides. Samuti on kool korraldanud ka teisi toetavaid tegevusi, näiteks korraldanud Kagu-Eesti põhikooliõpilastele õppekäike oma õppebaasi ja tööstusettevõtetesse, pakkunud tehnikaalast huvitegevust piirkonna õpilastele jms. Kool panustab aktiivselt õppe kaasajastamisse, et viia õpe kooskõlla regionaalse majanduse suundumustega ning tööjõu- ja oskusvajadusega. EWERS juhtis puittoodete tehnoloogia õppekava koostamist ja osales uute rakendusliku keskhariiduse õppekavade (tööstuse digitehnoloogia, masintöötlustehnoloogia, ehitustehnoloogia) väljatöötamise töörühmades. Koolipidaja näeb Võrumaa Haridus- ja Tehnoloogiakeskust õppekavarühma Materjalide töötlemine (klaas, paber, plast, puit) vastutusvaldkonna koolina ja on selleks andnud vastavad suunised.;

2. asendatakse partnerite Tallinna Polütehnikum, Tallinna Ehituskool, Tallinna Tööstushariduskeskus, Tallinna Lasnamäe Mehaanikakool nimi. Nimetatud koolide liitumise tulemusel kannab kool alates 01.07.26 nime Tallinna Tehnoloogiakolledž;
3. asendatakse alates 01.09.2026 partneri Pärnu Kutsehariduskeskus nimi nimega **Pärnu Hariduskeskus**;
4. asendatakse alates 01.09.2026 partneri Põltsamaa Ühisgümnaasium nimi nimega **Põltsamaa Gümnaasium**, sest seoses partnerkooli ümberkorraldamisega on projekti partnerina nimetatud projekti partneri õigusjärglane, kellele on üle läinud kõik projektiga seotud õigused ja kohustused. Muudatus ei mõjuta partneri valiku tulemusi ega projekti rakendamise sisu;

Punkti 7.1.3 tekstiosa täiendatakse pärast sõna „õpetavad“ tekstiosaga „ja õpetamiseks valmistuvad“, sest esialgne sõnastus „MATIK kursusi **õpetavad** õpetajad“ piiras tegevustes osalemise võimalusi üksnes õpetajatega, kes juba õpetavad MATIK kursusi.

Sekkumise mõju ja jätkusuutlikkuse tagamiseks on oluline kaasata ka õpetajad, kes valmistuvad MATIK õppe rakendamiseks. See võimaldab tutvustada MATIK mooduleid ja õppesuundi laiemale õpetajate ringile ning toetada nende valmisolekut MATIK õppe rakendamiseks. Muudatuse tulemusena luuakse eeldused MATIK õppe laiemaks kasutuselevõtuks ning sekkumise käigus loodu lahenduste jõudmiseks suurema hulga koolide ja õppijateni.

Punktis 9 vähendatakse projekti eelarvet kogumaksumuses 1 066 908 euro võrra, mis jaguneb tegevuste vahel järgmiselt:

Tegevus	Kinnitatud eelarve (EUR)	Uus eelarve	Muutus
2.1 IKT valdkonna arendustegevused kutsehariduses	6 465 900	6 465 900	0
2.2 Inseneeria valdkonna arendustegevused kutsehariduses	11 487 900	11 020 992	-466 908
2.3 IKT õppe arendamine üldhariduses	2 175 700	2 175 700	0

2.4. Inseneeria valdkonna arendustegevused üld- ja huvihariduses	4 001 500	3 401 500	-600 000
Horisontaalsed projektijuhtimise kulud	632 600	632 600	0
Eelarve kokku	24 763 600	23 696 692	-1 066 908

Tegevuse 2.4 kavandamisel lähtuti eeldusest, et partneri valiku konkursil osalevad kõik üldhariduskoolid ning tegevuste elluviimisel on võimalik tagada piirkondlik kaetus üle Eesti. Planeeritud 20 partneri asemel valiti konkursi tulemusel 13 partnerit ning tegevustes osalevate koolide arv kujunes prognoositust väiksemaks. Lisaks osutus tegevuse ettevalmistamine ja käivitamine kavandatust ajamahukamaks.

Tegevuste 2.2 ja 2.4 elluviimine eeldas partneritelt rakendamiseks vajaliku võimekuse loomist, sh koordineerivate ametikohtade täitmist ja sisutegevustega alustamist. Kuna tegevuste ettevalmistamine, personali värbamine ja tegevuste käivitamine võtsid kavandatust rohkem aega, alustati sisutegevustega hiljem ning algselt kavandatust väiksemas mahus. Partnerite väiksema arvu, tagasihoidlikuma osaluse ja tegevuste hilisema käivitumise tõttu on tegevuste elluviimiseks vajalik eelarve kujunenud esialgu kavandatust väiksemaks.

Toetuse andmise tingimustes seatud eesmärkida saavutamine on võimalik ka vähendatud eelarve tingimustes. Meetme rakendamise käigus on täpsustunud kõige mõjusamad viisid eesmärkide saavutamisse ning olemasolevat eelarvet on võimalik kasutada sihipärasemalt ja suurema mõjuga tegevusteks.

Tegevuste väiksema mahu tõttu vabanev eelarve suunatakse kavandatud avatud taotlusvooru elluviimiseks.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu vastab Euroopa Liidu õigusele ja on kooskõlas riigisiseste õigusaktidega.

6. Käskkirja mõjud

Käskkirja muudatusega vähendatakse toetuse andmise tingimuste eelarvet ning suunatakse kohustustest vabanenud vahendid sama meetme raames määruse „Noorte valikute suunamine inseneeria ning info- ja kommunikatsioonivaldkondades“ rakendamiseks. Mõlemad sekkumised panustavad meetme eesmärkide saavutamisse, kuid muudatus võimaldab suurendada määruse alusel elluviidavate tegevuste ulatust. Lisaks laiendatakse inseneriakadeemia tegevuste ulatust täiendavatele õppekavarühmadele ja kaasatakse uus partner. Muudatuse tulemusena suureneb tegevuste piirkondlik kaetus ning luuakse võimalus kaasata tegevustesse täiendavaid õppijaid ja õpetajaid. See toetab inseneeria valdkonnas vajalike teadmiste ja oskuste kujunemist ning aitab suurendada tegevuste mõju. Seos koolivõrgu muudatustega korrigeeritakse õppeasutuste nimed.

Käskkirja muudatuste tulemusena on võimalik TATis seatud eesmärgi jätkuvalt saavutada ning kasutada olemasolevaid vahendeid tegevuste elluviimiseks vastavalt tegelikule rakendusvajadusele.

7. Käskkirja kehtivus

Käskkiri hakkab kehtima üldises korras.

8. Eelnõu koostöölastamine

Eelnõu esitatakse koostöölastamiseks Rahandusministeeriumile ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks Riigi Tugiteenuste Keskusele ja Haridus- ja Noorteametile.